

T E C V İ D (KUR'ÂN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA KURALLARI)

Kur'an okurken; harflerin '**mahrec**'lerine yani çıkış yerlerine dikkat ederek, her harfin hakkını vermek, durma- geçme, uzatma-kısaltma gibi kurallara uyarak güzel Kur'an okumayı öğreten ilime '**tecvîd**' denir. Tecvid öğrenmenin amacı, Allah'ın Kur'an'daki şu emrine uymaktır:

“Kur'an'ı 'tertil' üzere (açık açık, tane tane) oku!” (Müzzemmil Sûresi, 4)

A- MEDD (UZATMA) İLE İLGİLİ TECVİD KURALLARI

Med harfleri (ا و ی) ne zaman uzatılır.

(ا) :Elif sakın kendisinden önceki harfin harekesi üstün olursa

(و) :Vav sakın kendisinden önceki harfin harekesi ötre olursa

(ی) :Ya sakın kendisinden önceki harfin harekesi esre olursa

1-Medd-i Tabî (Normal uzatma):

Medd (uzatma) harfleri üçtür: (ا و ی) Bunlardan biri harekesiz olarak bir harfin önüne gelirse M. Tabî olur. Önüne geldiği harfi 'bir elif miktarı = bir parmak kalkacak kadar' uzattırır.

(و) ötreli bir harfi, (ی) esreli bir harfi, (ا) ise üstünlü bir harfi uzattırır.

Örnekler: فَمَا - بَصِيرٌ - وَمَاتُوا - قِيلَ - أُوتِينَا

Sebebi Med: 1 elif miktarından daha fazla uzatma gerektiren durumlardır.

Birincisi hemze, (ء), diğeri sükundur. Sükun cezm üzerine durmak demektir.

Sükun 2 çeşittir. Eğer şedde veya cezm şeklinde olursa, lazımî sükun olur. Bu sükûn çeşidi görünen sükundur. Harf üzerinde görünmeyen ancak herhangi bir nedenle (ayet sonu, durak işareti, soluğun yetmemesi vs.) harf üzerinde sükun değil de hareke olursa bu sükuna da arızî sükun adı verilir.

Hemze nedeniyle ortaya çıkan medler ikidir.

1- Medd-i Muttasıl (Bitişik Uzatma):

Bir kelimedede med harflerinden biri olur, yine aynı kelimedede hemze (ء) gelirse M. Muttasıl olur. En az 2, en fazla 4 elif miktarı uzatılır. *Örnekler:* - سوء - يثاء - جاء

2- Medd-i Munfasıl (Ayrı Uzatma):

Bir kelimedede med harflerinden biri olur, diğer kelimedede ise (ا) gelirse M. Munfasıl olur. En az 1, en fazla 4 elif miktarı uzatılır.

Örnekler: اني اخاف - يأيها - ان ماله اخده

Sükun Nedeniyle ortaya çıkan medler ise üçtür.

1- Medd-i Lâzım (Gereken Uzatma):

Bir kelimedede med harflerinden biri olur, sonra cezimli ya da şeddeli bir harf gelirse M. Lâzım olur. Mutlaka 4 elif miktarı uzatılmalıdır. *Örnekler:* ولا الضالين - الآن - الحاقّة -

2- Medd-i Ârız (Geçici Uzatma):

Bir kelimedede med harflerinden biri olur, sonraki harfe geçici olarak bir cezim verirsek M. Ârız olur. En az 1, en fazla 4 elif miktarı uzatılır.

Örnekler: يعلمون يعلمون - بصير بصير

3- Medd-i Lîn (Yumuşak Uzatma):

Bir kelimedede Lin harfleri olan (و) ile (ئ) cezimli olarak bulunur, sonra da cezimli bir harf gelirse M. Lîn olur. En az 1, en fazla 4 elif miktarı uzatılır.

Örnekler: قریش - والصيف - بالغيب

B- TENVİN (ت) ve SÂKİN NÛN (ن) İLE İLGİLİ TECVÎD

KURALLAR

1- İklâb (Dönüştürme):

Tenvin ya da sakin nundan sonra, (ب) harfi gelirse İklâb olur. Tenvin ya da sakin nun,

(م) harfine dönüşür, dudaklar hafifçe bastırılarak ses genizden getirilir ve 1,5 harf miktarı tutulur.

Örnekler: من بعد مم بعد - سمیع بصیر سمیع بصیر

2- İdgâm-ı Bilâ Gunne (Gunnesiz –sesi genizden getirmeden- dönüştürme):

Tenvin ya da sakin nundan sonra (ل ر) harflerinden biri gelirse İ. Bilâ Gunne olur. Tenvin ya da sakin nun bu harflere dönüşür.

Örnekler: من لدنك - من ربهم - هدى للمتقين

3- İdgâm-ı Maal Gunne(Gunneli -sesi genizden getirerek- dönüştürme):

Tenvin ya da sakin nundan sonra (يمو) harflerinden biri gelirse İ. Maal Gunne olur.

Tenvin ya da sakin nun bu harflere dönüşür. Bu esnada 1,5 harf miktarı tutularak gunne yapılır.

Örnekler: ومن يعمل - فضلا من الله - ومن نعمه - مالا وعدده

4- İzhâr (Belli ederek okuma):

Tenvin ya da sakin nundan sonra altı tane ‘boğaz harfi’nden (ا ح خ ع غ ه) biri gelirse, izhâr olur. Tenvin ya da sakin nun belli edilerek okunur.

Örnek: حلیم - من خوف - من عمل - من غير - منه
من امن غفور

5- İhfâ (Gizleyerek Okuma):

Tenvin ya da sakin nundan sonra, (yukarıda sayılan harflerin dışında bulunan) 15 tane harften biri gelirse ‘ihfâ’ olur. İhfâ harfleri: س ش ص ض ط ظ ف ق ك
ت ث ج د ذ ز

Nun harfi gizlenerek, dil nun harfinin çıktığı yere değmeden 1,5 harf miktarı tutularak okunur.

Örnekler: عن صلاتهم - غني كريم من ذكر - انت السلام ومنك السلام

C- SAKİN MİM (م) İLE İLGİLİ TECVİD KURALLARI

1- İdgâm-ı Misleyn Maal Gunne (Aynı harflerin gunneli olarak birbirine dönüştürülmesi):

Sâkin mim’den sonra yine harekeli (م) harfi gelirse; şeddeli olarak, sesi genizden getirek

1,5 harf miktarı tutulur. Örnekler: اطعمهم من - عليهم مؤصدة

2- Şefevî İhfâ (Dudak İhfâsı):

Sâkin mim'den sonra (ب) harfi gelirse; dudaklar hafifçe bastırılarak ve 1,5 harf miktarı tutularak gunneli bir şekilde okunur.

Örnekler: ربههم بهم - هم به - ترميهم بحجارة

3- İzhâr (Belli ederek okuma):

Sâkin mim'den sonra; mim ile be'nin dışındaki harflerden biri gelirse; mim harfi tutulmadan belli edilerek okunur.

Örnekler: هم فيه - صلاتهم ساهون - وامراته

D- İDGAM (Bir harfi diğerine katma)

1- İdgâm-ı Misleyn (Aynı harflerin birbirine dönüştürülmesi):

Bir harf önce cezimli, sonra harekeli olarak ard arda gelirse İ. Misleyn olur ve sanki tek harfmiş gibi şeddeli okunur. Örnekler: ربحت تجارتهم - او و ونصرو فما

Eğer bu harfler (م) ve (ن) ise gunneli olarak ve 1,5 harf miktarı tutularak okunur.

Örnekler: اطعمهم من - من نار

2- İdgâm-ı Mütecâniseyn (Aynı cinsten olan harflerin birbirine dönüşmesi):

Çıkış yerleri aynı fakat sesleri farklı olan harflerin birbirine dönüşmesine İ. Mütecâniseyn denir. Üç grupta incelenir:

a- (ط - د - ت) grubu. Örnekler: ما عبدتم - احطت - اثقلت دعوا الله

b- (ظ - ذ - ث) grubu. Örnekler: اذ ظلمو - يلهث ذلك

c- (ب - م) grubu. Örnekler: يابنى اركب معنا

3- İdgâm-ı Mütekarribeyn (Çıkış yerleri yakın olan harflerin birbirine dönüşmesi):

Çıkış yerleri ve sesleri yakın olan harflerin birbirine dönüşmesidir. İki grupta incelenir:

a- (ل - ر) grubu. Örnekler: قل رب

b- (ق - ك) grubu. Örnekler: الم نخلقكم

E- ELİF LÂM TAKİSİ (ال) İLE İLGİLİ TECVİD KURALLARI

1- İdgâm-ı Şemsiyye (Lâm harfinin okunmaması):

(ل) takısından sonra okunuşları (ل) 'a yakın olan 14 harften biri gelirse İ. Şemsiyye olur. (ل) harfi okunmaz, sonraki harf şeddeli okunur.

Bu harfler: ت - ث - د - ذ - ر - ز - س - ش - ص - ض - ط - ظ - ل - ن

Örnekler: والشمس - والتين - والصلاة - والطيبات

2- İzhâr-ı Kameriyye (Lâm harfinin okunması):

(ل) takısından sonra okunuşları (ل) 'a uzak olan 14 harften biri gelirse İ.Kameriyye olur.

(ل) harfi okunur. Bu harfler: أ - ب - ج - ح - خ - ع - غ - ف - ق - ك - م - و - ه - ي

Örnekler: والقمر - والعصر - والكتاب

F- DİĞER TECVÎD KURALLARI

1- Kalkale (Sarsarak okuma):

(قطب جد) harflerinden biri kelimenin ortasında ya da sonunda cezimli olarak gelirse Kalkale olur. Bu harfler çıkış yerinden sarsılarak kuvvetlice söylenir.

Örnekler: ملحق - اطعمهم - وقف - اجمعين - احد

2- Hükmür Râ (Râ harfinin kalın ya da ince okunduğu yerler):

* (ر) harfi üstün ya da ötreli ise kalın okunur. (Sâkin –cezimli ya da harekesiz- olduğunda ise bir önceki harfe, o da sakirse daha önceki harfe bakılır; bunlar üstün ya da ötreli ise yine kalın okunur.)

Örnekler: رحمة - نصر الله - وانحر - امر

* (ر) harfi esreli ise ince okunur. (Sâkin -cezimli ya da harekesiz- olduğunda ise bir önceki harfe, o da sakirse daha önceki harfe bakılır; bunlar esreli ise yine ince okunur.)

Örnekler: رزق - واصبر - ذكر - قدير

3- Lafzatullâh (Allah kelimesinin 'lam' harfinin kalın ya da ince okunduğu yerler):

Söze (الله) kelimesi ile başladığında, ya da bir önceki harfin harekesi üstün ya da ötre olduğunda 'kalın' okunur.

Örnekler: الله اكبر - والله - امر الله - رسول الله

Önceki harf esreli olduğunda ise ince okunur.

Örnekler: بالله - من دون الله - الله - ذكر الله

4- Zamîr (Kelime sonlarındaki (ة) harfinin uzatılıp uzatılmayacağı):

* Zamir'den bir önceki harfi harekeli ise, uzatılır:

Örnekler: ماله - امره - اله

* Zamir'den bir önceki harf sâkin (cezimli ya da harekesiz) ise, uzatılmaz.

Örnek: منه - اله - فيه

5- Sekte (Nefes almadan bir müddet durma):

Kur'an okurken sesi kesip bir miktar durduktan sonra okumaya devam etmeye sekte denir.

Kur'anda dört yerde sekte yapılarak okunur:

1- Kehf Sûresi'nin 1. âyetinde: عوجا O قيما

2-Yâsîn Sûresi'nin 52.âyetinde: من مرقدنا --- هاذا

3- Kıyâme Sûresi'nin 27. âyetinde: وقيل من --- راق

4- Mutaffîfîn Sûresi'nin 14. âyetinde: گلابل --- ران

G- VAKIF ve VAKIF KURALLARI (Kur'an'daki durak işaretleri ve

nasıl durulacağı)

Kur'an'da âyet sonlarında duraklar olduğu gibi âyet içerisinde de virgül mahiyetinde duraklar vardır. Bunlar; (ج - ص - ز - ق - قف - ع -) - لا - م - ط

Özet olarak bu duraklardan (لا) işaretinde durulmamalı, (م - ط - قف) işaretlerinde ise durulmalıdır. Diğer işaretlerde ise; durulmasına da geçilmesine de izin verilmiştir.

Vakıf (Durma) Kuralları:

1- Durak işaretlerinde durulurken genellikle kelimelerin son harflerine 'cezim' verilir.

Örnekler: يعلمون , قدير قدير

(Durak olmayan yerlerde nefes yetmemesi sebebiyle durulmuşsa; bir kaç kelime geriden alınarak okumaya devam edilir.)

2- Üzerinde iki üstün bulunan bir kelimedede durulurken; üstünlerin biri atılır ve Â şeklinde bir elif miktarı uzatılarak durulur.

Örnekler: خيرا! خيرا! , فضلا فضلا

3- Üzerinde iki ötre ve iki esre bulunan bir kelimedede durulurken; yine cezim verilerek durulur.

Örnekler: بصير بصير , من نار من نار

4- Üzerinde durulan kelimenin son harfi ‘yuvarlak te’ (ة) ise noktaları atılarak ‘he’ olarak durulur.

Örnekler: زكاة زكاة صلاة صلاة

5- Üzerinde durduğumuz kelimenin son harfi uzatılıyor ise; biz de uzatarak dururuz.

Örnekler: امنو - ربنا ظلمنا - جنتي

H- HARFLERİN MAHRECLERİ (Harflerin çıkış

yerleri)

(أ) Elif : Boğazın sonunda göğüse bitişik olan yerden çıkar.

(ب) Be : İki dudağı birbirine vurup kuvvetlice söylenmesiyle çıkar.

(ت) Te : Dil ucunun üst dişlerin ortasına vurulmasıyla çıkarılır.

(ث) Se : Dil ucunu üst dişlerden biraz dışarı çıkararak ‘peltek’ olarak

söylenir.

(ج) Cim : Dil ortasının üst damağa vurulmasıyla çıkartılır.

(ح) Ha : Boğazın ortasından boğaz hafifçe sıkılarak çıkarılır.

(خ) Hı : Boğazın girişinden boğaz hırıldatılarak çıkarılır.

(د) Dal : Dil ucu üst ön dişlerin ortasına vurularak çıkarılır.

(ذ) Zel : Dil ucu üst dişlerin başlarından biraz dışarı çıkarılarak ‘peltek’

olarak söylenir.

(ر) Rı : Dil ucunun biraz arkasını üst ön dişlerin dibine vurularak

çıkartılır.

(ز) Ze : Dil ucu ön dişlerin uçlarına değerek çıkarılır.

(س) Sin : Dil ucu iki alt ön dişlerin başlarına yakın yere vurularak çıkarılır.

(ش) Şin : Dil ortasını üst damağa yapıştırarak çıkar.

(ص) Sad : Dil ucunu ön dişlerin yarısına dokundurarak çıkar.

(ض) Dad : Dilin yan tarafını sağ veya soldaki üst yan dişlere vurarak çıkarılır.

(ط) Tı : Dil ucu üst ön dişlerin etlerine yakın olan yere vurularak çıkarılır.

(ظ) Zı : Dil ucu üst ön dişlerin başlarından dışarı çıkarılarak söylenir.

(ع) Ayın : Boğazın ortasından boğaz hafifçe sıkılarak çıkarılır.

(غ) Gayın : Boğazın girişinden yumuşak bir şekilde çıkarılır.

(ف) Fe : Ön dişlerin ucu ile alt dudağın içinden çıkarılır.

(ق) Kaf : Dil kökünü damağa vurarak çıkarılır.

(ك) Kef : Dilin üst damağa değmesiyle Kaf'ın çıktığı yerin az daha aşağısından çıkarılır.

(ل) Lam : Dilin ucunu damağa vurarak çıkarılır.

(م) Mim : Dudak içleri birbirine hafifçe vurularak çıkarılır.

(ن) Nun : Dilin ucu ile üst ön dişlerin dibine yakın olan damaktan çıkarılır.

(و) Vav : Dudakların öne doğru toparlanmasıyla çıkarılır.

(هـ) He : Boğazın sonunda göğüse bitişik olan yerden çıkarılır.

(ی) Ye : Dilin ortasını üst damağa vurarak çıkarılır.

Arapça rakamlar: ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠

Örnekler: 368 ٣٦٨ , 421 ٤٢١

No: Turgutlu Müftülüğü web sitesinden indirilmiştir. Med harflerinin uzatma durumları ve sebebi med konusu ile yeni sayfa düzeni www.dinkulturuplatformu.com tarafından yapılmıştır.